

Landskap: SKÅNE Upptecknare: Ulla Andersson
 Härad: VILLANDS Berättare: John Jönsson
 Socken: IVETOFTA Berättarens yrke: F.d. generatorbrännare
 Uppteckningsår: 1954 Född år 1876 i Jämshög

Biografiska uppgifter	Sid. 1
Anställning som generatorbrännare	" 1-2
Bebyggelsen vid nuvarande Storgatan	" 2-6
Sven Karlssons hus, s.2;	
Prins-Olans hus, Malmborgs kafé, National, s.2-3;	
Fröknarnas affär, Klockaregården, Brauns hus m.m., s.3;	
Pettsons affär, Hotellet, s.4;	
Slaktare Malmborgs affär, Liljeroths ateljé, s.4;	
Kooperativa, Axel Jönssons gård, s.4;	
Gamla Bromölla, Skansen m.m., s.4-5;	
Nilssons affär, Folkets hus m.m., s.5;	
Klubblokalen, ungarbostäder, s.5-6;	
Landsfiskalskontoret, sjukstugan, kontoret, s.6.	
Bebyggelsen vid nuvarande Kyrkvägen	" 6
Fackföreningen, förstamajdemonstrationer	" 6-7
I.O.G.F.	" 7
Försäljningen av mjölk, kött, fisk	" 7

ACC. NR M. 14111:1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Jag är född i Jämshög 1876, mina föräldrar hade ett torp där. När jag var 17 år kom jag till Åsum och tjänste vid Åsums prästgård. En tid tjänste jag i Gärdsköpinge och de sista två åren, innan jag kom till Malmö, var jag möllare i Torsebro. 1898 kom jag till Malmö, och där arbetade jag i 12 år som byggnadsarbetare och stuvare.

När vi bodde i Malmö blev min fru sjuk, och vi fick skicka barnen hit upp till Bromölla till hennes syster, och sen, när min fru blev frisk, så tyckte vi att vi skulle flytta hit allihop. Det var 1910, och jag började vid bruket som arbetare i utelaget. I utelaget var vi 4 - 5 man, och förmannen hette Karl Olsson. Vi höll på med olika slags utearbeten, bl.a. så var det lastning och lossning vid tegelladan. Strax vid fabriksporten stod en våg, där järnvägsvagnarna vägdes, och den flyttade vi längre upp mot stationen till. I utelaget var jag till våren 1911, då kom jag in till generatorn som brännare vid ugnarna, och det höll jag på med ända till 1940. Jag skulle passa fyren. Vi eldade med kol utom under krigsåren, för då eldade vi med bränne häruppifrån. De första åtta åren var vi bara två brännare, och då hade vi 12-timmars skift. Varannan söndag hade jag 24-timmars skift, och då kom de ner med mat till mig hemifrån. Sova fick jag inte under söndagsskiftet, en kunde väl sätta sig ner och blunda ett slag, men det fick inte

ACC. N:R M. 14111:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vara länge. Och ingen övertidsersättning hade vi. Lönen var 50 kr för fjorton dagar. Sen blev det tre skift, åttatimmarsskift, 6-14, 14-22 och 22-6.

Vi bodde i ett gammalt hus som låg där Brödernas affär nu ligger. En som hette Sven Karlsson hade bott där förr, och hans arvingar hade sålt det till bruket. Huset var byggt i vinkel, så att en länga låg utefter gatan, ja, den var ju bara en smal väg, och en länga låg vinkelrätt mot den in på gården. Taket var av tjärpapp. Husen var av trä, och längan åt gatan var gulmålad, men längan in mot gården var bara gulmålad på en bit och sen var den liksom rappad. I längan åt gatan bodde en skräddare Rosén. Vi bodde i den andra längan, och vi hade två rum och kök. Man kom rakt in i köket. Där var en murad bakugn, en sån där stor öppen spis, och i den hade de satt en vanlig järnspis. Innanför köket låg två rum i rad. I det mellersta fanns det en vanlig köksspis, och i det rummet var vi mest om vintern. Det innersta rummet hade ingen eldstad alls. När skräddare Rosén hade flyttat, fick vi ett rum till, som han hade haft som verkstad, och en farstu, så sen fick vi två ingångar. Pumpen stod ute vid gatan, och dit fick vi gå och hämta vatten. Vi bodde vid Storgatan ända till 1935, då revs huset och sen byggde ju Bröderna sin affär.

Norr om vårt hus låg Prins-Olans hus. Det var rödmålat och byggt i vinkel det med, men där låg vinkellängan mot norr. På

ACC. N:R M. 14111:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

andra sidan om Prins-Olans hus, vid Johanssons kiosk, låg Malmborgs kafé, en tvåvåningsbyggnad, som var reveterad. Bakom Malmborgs trädgård låg först ett garage och sen National, ett stort reveterat hus. Det var nog efter första kriget som National byggdes. Jag tror nästan, att det var den där Malmborg, som byggde National, men sen köpte bruket National, för det ägde huset när det brände på 1940-talet. National användes som danslokal, men det var bara några år, och det stod tomt för det mesta. Efter Malmborgs kafé fanns det ingenting, bara åkrar, men snickar Sven Jönssons hus, de låg där. Där det nu är frisör, där var en manufakturaffär, som sköttes av två systrar, fröknarna Andersson. Fröknarnas kallades affären. Norr om den, strax innan Skandinaviska banken, låg Klockaregården. Det var en gård med två längor, den hade kanske varit kringbyggd. Längan åt gatan var ett grönmålat trähus med spåntak, och den längan såg liksom nyare ut än längan åt gården, som hade halmtak. I längan åt gatan bodde en skomakare, som hette Kalle i förnamn. Han var invalid och kallades därför Halte skomagaren. På andra sidan om banken, ungefär där skyddsrummet låg, fanns ett annat hus, rödmålat, som också var byggt i vinkel. Det huset kallades Brauns hus. En stärkelsefabrik låg också där, men vid den gamla vägen. Där lilla poliskontoret ligger, fanns en tvättstuga, som hörde till de av brukshusen, som inte hade egen tvättstuga.

3.

ACC. N:R M. 14111: 4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Söder om vårt hus vid Storgatan låg affären. Pettsons kallade de den, ägaren hette Pettersson. I den halvan av huset, som nu är bank, var det hotell, som drevs av fröken Maria Ströberg. Där var matsal för tjänstemännen och kafé för arbetarna, och så fanns där några resanderum. Där mjölkaffären är, låg ett hus med gaveln åt gatan, och där bodde en murare Göransson. När han hade dött, öppnade slaktare Malmberg en köttaffär i det huset, men han hade bara öppet ett par dar i veckan. Det var nog så sent som 1936 eller 1937. Söder om detta huset låg ett annat trähus med gaveln åt gatan. Det var vitmålat, och där bodde en fru Vikander. Hennes man hade varit skräddare, och hon gick på bruket och städade. Ungefär bakom fru Vikanders hus låg ett grönt träskjul, som var fotograf Liljeroths ateljé. Han bodde i Kristianstad och brukade komma ut till Bromölla på söndagarna och fotografera. Kooperativan minns jag inte när den byggdes, men det var nog några år efter det att jag kom hit. Den förste föreståndaren hette Johansson. Efter Kooperativan kom Axel Jönssons gård, och den såg ut som den gör nu. Sen svängde vägen och gick upp ungefär bakom direktör Lunds villa. Där den nya vägen nu går, där var mest bara åkrar. Den gamla åfåran var som en liten bäck. Gamla Bromölla låg kvar till 1911, då brann det, men kvarnen var riven innan jag kom hit. Där direktör Lund nu har trädgård, där låg Skansen, som var ett stort rödmålat hus, som hade varit gästgivaregård. Jag var aldrig inne på Skansen, så jag

ACC. N:R M. 14111:57

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vet inte hur där såg ut. Skansen brände det med, men vilket år det var, det minns jag inte. Efter Skansen fanns det inte fler hus förrän själva stationen. Där alla villorna nu ligger, där var bara skog.

Om man tänker sig husen på andra sidan vägen och börjar längst i söder, så var Inhalatoriet affär, en speceriaffär, och Nilsson hette handlaren. När Kooperativan började, så slutade han med sin affär. På nästa tomt, nere på planen, låg gamla Folkets Hus, ett stort rött trähus. Det var byggt, när vi kom hit, men det hade nog precis blivit färdigt. Nästa hus fanns inte, när jag kom hit, men när det väl var byggt, så var det först verkstad till Lindholm, som har cykelaffär. Sen ändrades det om till bostad, och då flyttade det in en skomakare Tausenfread. Norr om det huset ligger Sven Magnussons hus, som bruket nu har köpt. I nästa hus bodde Verständigs. I nästa hus igen var fyra lägenheter, och där bodde arbetare. I huset norr om detta, där bodde kamrer Rosengren i ena halvan och ingenjör Larsson i den andra (detta var 1910). På nästa tomt, på den tomten, som är liksom tom nu, där låg klubblokalen, ett rödmålat trähus med svart papptak. Klubblokalen låg lägre än de andra husen, så man fick gå ner för en trätrappa för att komma dit. Ingången var på framsidan, och huset innehöll ett stort rum med scen, och på varje sida om scenen låg ett litet rum. Vid sidan om tennisplanen fanns en 3-4 trähoddor. Där bodde ungarlar, ja,

5.

ACC. N:R M. 14111:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ungkarlar var de inte, men de hade familjerna på annat håll. I huset efter klubblokalens tomt bodde först en skrivare Olsson, och sen har Fischers och disponent Appés bror Hans Appé bott där. Nästa hus, det som nu är landsfiskalskontor, i det bodde disponent Appé, och han hade hela huset. Sjukstugan var sjukstuga liksom nu, men då låg mottagningen på norra gaveln, och i andra halvan bodde en elektriker Lorentzson.

Där laboratoriet nu är, där låg kontorsbyggnaden, som var Hermansens gamla villa. Från kontorsbyggnaden och fram till där Monark ligger fanns ingen bebyggelse, men strax efter låg Anders Malmbergs hus, ett gult trähus. Vid sidan om låg ett trähus till. Den som ägde det hette Henrik Malmberg. Han reste till Amerika sen, och i det huset bodde vi ett halvår meddetsamma vi kom hit. På andra sidan om Per Perssons nya hus bodde skräddare Rosén, han som sen bodde i samma hus som vi vid Storgatan. Rosén hade byggt det huset han bodde i, men han kunde inte behålla det.

Fackförening fanns här när jag kom hit, och den var nog några år gammal. Det var en fackförening för alla arbetarna, för så var det ju på den tiden. Förstamajdemonstrationer hade vi redan när jag flyttade hit. De samlades vid Folkets Hus och gick litet på gatorna, och sen reste de flesta till stan och gick i tåget där. De hade nog någon talare också, men det minns jag inte, för jag

ACC. N:R M. 14111:7.

hade ju treskifte då och kunde aldrig komma ifrån, och min fridag hade jag mitt i veckan.

I.O.G.T. fanns när jag kom hit, och de hade möten i Folkets Hus. Det var mest ungdomar, som var med i logen.

Till huset vi bodde i på Storgatan hörde en liten tomt, och där satte vi potatis och grönsaker. Mjölk hämtade vi på Årups gård till en början, och sen fick Bröderna en mjölkaffär nere i källaren i det huset, som de då hade affär i. Slaktare Malmberg från Ivetofta körde omkring med häst och vagn och sålde kött, och fisk köpte vi av en fiskhandlare från Hällevik, som också körde omkring med häst och vagn."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.